

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. д-р Даниела Севдалинова Дончева
Юридически Факултет на Пловдивски университет
„Паисий Хилендарски”

По процедура за придобиване на образователна и научна степен доктор в сферата на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, докторска програма „Наказателно право“, с кандидат докторант на самостоятелна подготовка в ЮФ на ПУ Нина Валериева Тагарова на тема:
„Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната системи“.

Със заповед на ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“ съм назначена за член на научното жури. С решение на последното, взето на негово заседание, съм определена да дам рецензия по дисертационния труд.

Нина Валериева Тагарова е родена през 1989 г. в гр. Велико Търново и завършва право в юридическия факултет на Русенския университет „Ангел Кънчев“, където понастоящем е асистент и води семенираните занятия на студенти по наказателно право. Предвид на нормативно установените изисквания Нина Тагарова представя едно завършено научно изследване върху актуална за наказателноправната система тема: „Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната системи“. Това е правна материя, която е наситена с множество стари и нови проблеми, някои от които и до сега неразрешени нормативно по задоволителен начин.

Предвид това развитието на такава тема на полето на научния анализ предполага определено авторова смелост и кураж. Същите са показани успешно от автора на труда. Дисертационния труд е в обем на 232 страници; състои се от четири глави, увод и заключение, със достатъчно ползвана и цитирана под линия литература. Работата е обсъдена на заседание на катедрения съвет на катедра „Наказателноправни науки“ на ЮФ на ПУ и е насочена към защита за докторанта на самостоятелна подготовка.

В глава първа са разгледани проблемите относно историческото развитие и същността на данъците, като е направена широка сравнително-правна съпоставка с правната уредба и на други европейски страни. В исторически план са анализирани основните периоди на данъчното облагане на лицата от държавата, като се започне от Древността, Средновековието и колониалния период и се стигне до съвременното положение на нещата. Особено внимание е отделено на диалектиката на българското данъчно облагане. Правилно дисертантът е обърнал внимание и на отделните видове данъци в съвременния свят и у нас – корпоративен данък, данък върху доходите на физически лица, ДДС, местни данъци и

такси и др. Така се очертава по-добре динамиката в данъчната уредба и практиката, нейното състояние като дейност на субекти на публична власт и значение за развитие на обществото, включително в отделните негови исторически етапи. В главата е направено изследване на характеристиките на понятието „данък“. Той се възприема като публично държавно вземане, наложено едностранно от властническия орган и обусловено от императивни отношения. Посочени са и различни теории за същността на данъка, изказани от представители на науката. Анализирани са и петте функции на данъка – фискална, разпределителна, икономическа, контролна и регулативна. Разгледано е понятието „субект на данъчно облагане“, като е разграничено от „данъчно задължени лица“. Обърнато е внимание на видовете данъчни субекти въз основа на различни критерии. В последния параграф е направено разграничение на видовете данъци на: доходни и имуществени, пропорционални и прогресивни, републикански и местни, преки и косвени, абсолютно определени и пропорционално определени и прогресивни данъци, лични и имуществени.

Глава втора е посветена на особеностите на престъпните посягателства против данъчната система като особен вид противообществени прояви с висока степен на обществена опасност. Следва да се адмирава характеризиранието на тези престъпления като оказващи вредоносно влияние върху политическия и стопански живот в страната. Това е вероятно най-важната обща характеристика на тези престъпления, както от наказателноправна, така и от криминологическа гледна точка. В пълнота са определени белезите на обекта и на субекта на тези престъпни деяния и тяхното естество от гледна точка на криминологическите теории за престъпността, престъпника и виктимологията. Състоятелно се отбелязва високата степен на виктимност, що се отнася до жертвите, при тези престъпления, както и значителния техен корупционен заряд. Направен е сравнителноправен анализ на данъчните престъпления в други държави. Разгледана е уредбата в САЩ, Англия, Германия, Италия и Франция, Русия и Китай. Чрез направения анализ се обосновава твърдението за широкомащабност на проблема на престъпленията против данъчната система и техният международен характер.

Глава трета е ориентирана към проблемите, които поставят въпроса за систематиката и вида на престъпленията против данъчната и осигурителната система по българския НК от 1968 г. Необходимо е да се отбележи, че въпросите на общественото осигуряване не са разгледани така детайлно, както тези на данъците и това по необходимост дава небалансираност на изложението. Правилно са разгледани основния състав на престъпление по чл. 255 НК и този по 255б НК, а около него са подредени и други състави от особената част на НК. Дадени са някои по-

конкретни детайли на съставите на престъпления – особено що се отнася до обективна страна, форми на осъществяване на деянията, укриване на задължения от публично естество.

Дисертантът е направил опит да свърже диалектически близките отрасли на правната наука – материално наказателно право и криминологията. Тясната връзка между тях е ясна и действително има поле за научен анализ за комплексно приложение на наказателно право и на криминология. Заедно с това са очертани и проблеми в дейността на административните органи, както и на специализираните държавни органи за превенция.

Заключението систематизира редица въпроси със значение на предложения за усъвършенствуване на законодателството и на тях може да им се обърне внимание в тази посока.

Приложен е и списък с множество достъпни автори и литература по въпросите на дисертационното изследване.

Намирам, че съдържанието на четирите глави изчерпва предмета на научното изследване и така поставената научна задача от дисертанта може да се приеме за успешно изпълнена. Постигнати са необходимите за защита на дисертационния труд положителни резултати, овладян е научен инструментариум, умение за самостоятелна научна работа и проверка на състоятелни научни хипотези. Това се подкрепя от конкретни приноси моменти, отнасящи се главно до развитие и обогатяване на съществуващите знания, които можем да обозначим така:

- постановката на проблема е върху основата на правила от научно-методическа гледна точка;

- изтъкнати са най-съществените проблеми на вида престъпление;

- направена е твърде широка сравнително-правна и историко-правна съпоставка, което придава комплексност и многоплановост на работата;

- правилно е разгледано подробно ТР № 4 от 2006 г. на ВКС, където пространно се разглеждат въпросите за субекта на данъчни престъпления;

- предвид на двете основни форми на изпълнителното деяние по чл. 255 НК правилно е изтъкнатото виждане, че избягване плащането на данъчни задължения не би могло да се осъществи самостоятелно чрез дадените в състава способности;

- подробно е изложено и анализирано едно широко известно у нас явление – прехвърляне на дружествени дялове от дружество-длъжник на трето лице с нисък социален статус и така да се избягва плащане на данъчни задължения, при което такива деяния трудно могат да се квалифицират като съставомерни по смисъла на наказателния закон.

Работата дава основание и за някои критични бележки:

- не всички глави, раздели и подраздели са балансирани помежду си като обем;

- било е възможно да се извърши позоваване на по-широка практика на върховните съдилища, Конституционния съд и Съда в Страсбург;

- на някои места изложението се състои в преразказ на действащата правна уредба, без да е приложен научен анализ на разглежданата проблематика;

- отделни виждания на дисертанта не могат да бъдат споделени напълно, особено що се отнася до опита да се смесват аналогични по съдържание въпроси по наказателно право и криминология;

Направените бележки засягат отделни положения от дисертационния труд и имат предимно фрагментарен характер. Те отстъпват на дадените положителни резултати от автора. Дисертацията е написана в резултат на упорита работа и добросъвестно усилие на Тагарова в областта на научния анализ. Достигнатите изводи в повечето случаи са добре аргументирани и представляват основа за състоятелни промени в законодателството и практиката.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представената ни за защита дисертация „Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната системи” съдържа достатъчно успешни научни решения и необходимите основания да ѝ бъде дадена положителна оценка и да се предложи на научното жури да даде образователна и научна степен „доктор” на Нина Валериева Тагарова в сфера на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, научна специалност „наказателно право”.